

Historieglimt 30

Østmarkneset. Fra tankhavn til friareal

Østmarkneset ligger på nordsiden av Ladehalvøya mellom Korsvika og Ringvebukta. Det tilhørte og er oppkalt etter gården Østmarken der sykehuset ble bygd. Østmarkneset, eller rettere sagt den ytterste delen av det, har en spennende historie fram til det nå skal parkbehandles og bli friområde og innlemmes i Ladestien. Den opprinnelige havna ute på Østmarkneset siktet mot å ta imot og lagre petroleum i god avstand fra bebyggelsen. Vestlandske Petroleumscompagnie kjøpte området og bygget et havneanlegg. Det viste seg at havna kom til å bli liggende svært værhardt til. Derfor kunne den vanskelig fungere godt for lossing og lagring av bensin og oljeprodukter. Eksplosjonsfaren er stor ved behandling av slike varer. Derfor fikk oljehavna en kort historie. Tankene ble flyttet til Høvringen der Trondheim nå i mange år har hatt sin store petroleumshavn. De store tankene ble vellykket slept over fjorden.

Østmarkneset ble sterkt befestet under den andre verdenskrigen. Den ytterste delen av neset ble utbygd og sterkt armert av den tyske okkupasjonsmakten. Neset ble avsperrert med landminer og piggråd. Tungt, langtrekkende skyts og flere luftvern batterier ble satt opp. Der var også en utskipningshavn for sjøminer og et lager av slike miner. Det ble sprengt ut store bunkere i fjellet og bygd en rekke brakker. Det ble også bygd flere enkeltmanns skyttergraver og mindre kanonstillinger. En måned før kapitulasjonen bygget tyskerne en leir for krigsfanger her ute.

I 1947 ble Vestlandske Petroleumscompagnies eiendom kjøpt av Trondheim kommune som leide det til Geologisk Malmleting. I 1962 kom Norges geologiske undersøkelser (NGU) og fikk overta området. NGU bygget sitt store fine senter her ute. De overtok de tyske etterlatenskapene. Både havneanlegget og mange av de tyske brakkene har vært i bruk blant annet som lager.

Nå skal Østmarkneset forvandles til en perle for allmennheten. Slik heter det i en artikkel i Adresseavisen 8. august 2007. Direktoratet for naturforvaltning (DN) har kjøpt 26 dekar av NGU's tomt. Den skal sikres og stilles til rådighet for allmennheten til friluftsmål. Midlene har kommet fra Staten som i år har bevilget 76 millioner kroner til kommunene for å sikre populære friområder og strender. DN forvalter pengene. 13 av de tyske brakkene skal rives høsten 2007. Mye av bebyggelsen fra okkupasjonstiden skal altså bort og mye asfalt skal fjernes. Det skal bli mest mulig av grønne arealer. Både to store trebrakker som Byantikvaren finner interessante, et særpreget rødt hus og de tyske bunkersene skal få stå til minne om tyskertiden.

Vi som gjerne har spasert turer til den gamle oljehavna, ønsker endringene velkommen. Vi håper at det kan bli slutt på den store mengden med ølbokser, annet skrot og all grafittien som har preget stedet. Dessuten blir vel skadene på

selve havna stelt. Slik området nå har ligget i lang tid har det ikke vært ufarlig, særlig for barn. Noen øyenslyst har det heller ikke vært.

Norges geologiske undersøkelser (NGU) må tilhøre de godt bevarte hemmeligheter på Lade. Dette store og viktige statlige forskningssenteret ligger i flotte omgivelser på Østmarkneset. For de fleste hører navnet ikke særlig spennende ut. Studier av jord og stein (geologi) høres kanskje litt kjedelig ut for de fleste, men en skal ikke kikke lenge på virksomheten før en skjønner at dette er viktig i dagens samfunn. Når vi nevner Hanekleivtunnelen og faren for steinras ved veiene rundt i landet, så forstår en snart viktigheten av slike studier. For ikke å snakke om bergverk og petroleumsvirksomheten! I 2008 fylte NGU 150 år! Likevel er det enda lengre siden tanken ble kastet fram om å starte en slik virksomhet. Norges første universitetsutdannede mineralog, *Henrik Steffens* (1773-1845), fremmet forslag om å kartlegge landet geologisk i 1803. Dersom myndighetene hadde fulgt forslaget, ville Norge ha blitt det første land i verden med geologisk kartlegging og undersøkelse av hele landet. Steffens ble professor i Tyskland. Selv om hans fedreland (Han var født i Stavanger og vokste opp i Trondhjem) ikke hadde plass for ham, fikk han likevel stor betydning for forskning og åndsliv i Danmark-Norge. Henrik Wergeland kalte ham for "Norges bortblæste laurbærblad". En tysk geolog, *Leopold von Buch* (1774-1853), startet geologisk kartlegging av Norge i 1806-1808. Dansken *Jens Esmark* (1763-1839) fortsatte arbeidet og ble Norges første professor i mineralogi i 1814.